

Szerkesztési iroda:

Rimaszombat, Rimasor 25. sz. a. — Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmendetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R-szombat, Losonezi-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetés-, nyiltér- és felszólamlások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petítor térfogata . . . 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után . . . 30 kr.

Nyiltér:

Egy sor . . . 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont” kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönbön minden hazai postahivatal. Az előfizetéseket legzélszerűbben posta utalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

A madarak védelme.

Egyszerű a tárgy, a miről szólni akarok, mindamellett nincs oly kicsi dolog, a mi figyelmesebb vizsgálat folytán ne nyújtana anyagot a megbeszélésre. Angliában a hol mindenre van idő és ember, az állatok védelmére már évek előtt egylet alakult, ha nem családos, talán a mi fővárosunkban is volt valami hasonló egyesület alakulóban. — lehet, hogy meg is alakult; ez az egyesület azonban nem terjeszté ki figyelmét az általános állati védelemre, hanem csak a lovak embertelen bánásmódja ellen kel sikra; itt majdnem a neveltségig vitte rendszabályait, — törekedvén kivinni azt is, hogy a lovak — t. i. Angliában az eső ellen is meg legyenek védve, — a ló hátára — a szerszámra — erősített esernyő által; s hogy mennyiben lettek az angol lovak esernyősítve, még nem tudom, de azt hiszem, hogy az ilyen tulzásba kevés — nem ló — hanem ember ugrott bele.

De tárgyam nem a lovak körül forog, lévén a lovaknak nagyobb partfogójuk mint én, törekedjenek azok e szép állapot még szebbé tenni; hanem áttérek a kedves légi szárnyasokra, ezek is megérdemlik — ha már a költők is megénekelték méltalják — figyelmünket.

Napról-napra láthatjuk a madarak pusztítását. — értem a fészkek rombolását, a tojások és madárkák barbár elhordását: történik pedig ez kevés vidéken tápszer nyerése végett, — hanem egyszerű szokásból, pajkosságból; igaz, tudók a Dunántul egy szegény vidéket, — a hol a madárfészkeket azért rabolják meg, hogy a tojást vagy madárkát megegyék. — azt a vidéket tavaly az antisemitismus haborgatta; lehet, vagy bizonyos is, hogy az a szegénység és az antisemitismus ott közeli egymáshatásban vannak. — de azt szelözetni, nem a madarak, — hanem a nemzet védelméhez tartozik: nem régen én is láttam egy esetet, hogy pompás füles-bagoly fiukat szedett egy paraszt ember, ezek közül egy darabot eladott, a másik még nem régen nála volt, a harmadikat pedig . . . megette, — jó étvágyat hozza!

Egy szelidebb neme a madarak pusztításának, a nagyok elfogása, hogy azok a kalitkában gyönyörködtesék az embert; én legalább soha sem bírok gyönyörködni egy rabmadár kényyszer — accordjaiban; másrészt nem minden madár bírja ki a fogságot, — a filemlék közül kevesen, pedig mennyit összefogdosnak a kapzsi nyereszkezők; — az öregnek is többnyire elpusztulnak, hát a fészkek és annak kis lakói hová lesznek? Kétségenkívül nagy a pusztítás a madaraknál, ha tekintetbe vesszük a meglévők szaporitási

képességet. — mennyivel több éneklő madárnak kellene lenni, ha csak nemzedékről-nemzedékre kiméletes módon tarthatnák fenn fajukat.

A vándorlás is — az őszből a tavaszba — mint Petőfi mondja — bizonyos mennyiséget elpusztít közülök, de ez csak a vándorfajknál van; de itt sem fölötté nagy lehet a halandóság, mert nagy tengeri utat nem tesznek, — követik a Duna irányát a fekete tengerig, innen délre fordulnak a tengerpart irányában, a Bosporuson átkelnek és így utaznak ismét a kis-ázsiai partokon Arábiába, többten Egyiptomba és Indiába; azt is tudjuk, hogy a vándorlás alatt — különösen a tengeri átkelésnél — a kis énekeseknek a nagyobb vándormadarak p. o. a golyák védelmet nyújtanak az által, hogy a kis szárnyasokat magukra endik szállani és így barátságos megegyezéssel kelnek át a Bosporuson; a vándorlás többi útján már találnak élelmet és pihenést.

Az éneklő madarak tehát nem szaporodhatnak csak azért, mert a fészkek igen nagy mérvben lesznek elpusztítva és megrabolva; még ha a szigorú teketet is számba vesszük, midőn pedig az itt maradók a esürökben, udvarokban találnak tápszer és buvóhelyet; feltéve azonban, hogy vannak telek, mikor a kis állatkák közül több megfagy, — még mindég tapasztalunk kellene a madarak megszaporodását, — de ezt nem tapasztalhatjuk; még figyelembe kell vennünk a ragadozó madarak pusztítását is, ezek közül a véresek, heják csak a felnőtt éneklőket üldözik, de szerencsére a ragadozók ninesenek nagy számmal és ott áll az ember is fegyverével ellenük; a kis fészkeket leginkább a szarka rabolja meg, ez megissza a tojásokat is és a kis fiukat felemészti; a szarka tehát az emberekkel egy vonalon áll a kisebb madarak pusztításánál: mindezen sok veszedelem a kis madarakra előtérbe állítja annak szükségességét: hogy ha már oly sok zaklatásnak vannak a névtelen madarak kitéve, tegyen az ember legalább annyit, amennyit kötelessége; kímélje meg a fészkeket már csak ha egyéb oknál fogvást nem, csak azért is, mert ezt az ember saját érdeke is követeli. Hogy mennyiben mozdítják elő a kisebb madarak az emberiség hasznát, az kiténik a következőkből:

A verebeket nálunk haszontalan élősdí madaraknak tartják, mert a vélemény felőlük, hogy ezek csak a kész gabonát, a esürt, a mezőn a kaliszokat fosztogatják és emészlik, ez a vélemény nagyon egyoldalú, különösen ha tekintetbe vesszük azt, hogy aratás előtt a veréb a rovarokra van utalva, aratás után pedig a mezők puszták az őszi ve-

tésig, és akkor is csak a fennmaradt szemeket eszi, a földből azonban szemet nem kapar, pusztit azonban roppant mennyiségű rovar, az idén is számtalanszor láttam, amint a veréb a eserebogarakat fogdosta, pedig most általános a panasz a kedvezőtlen gyümölcs termés miatt épen a eserebogarak miatt, ezelszerű lett volna tehát az idén, ha a verebek — ezen légi rendőrök — számosabban leendettek, hogy a eserebogarak nagyobb mennyiségben pusztítottak volna el; hogy a veréb eszik szemet is, az neki mint hasznos munkásnak jogában áll, pusztítja a növényekre ártalmas rovarokat, előmozdítja ez által a fák és mezők termékenységet, az a kis hulladék szem igen kevés bér a nagy és hasznos munkára, amit végez.

A verebfajhoz tartozó éneklőkről is ez áll, hozzávéve még az erdei éneklők hasznos munkáját, ami által a fákra ártalmas rovarokat, ezek lárváit igen nagy mérvben pusztítják; az erdei éneklők ezen a téren a hangyákkal ugyanegy munkát végeznek.

Németországban van is törvényes intézkedés, mely szigorúan tiltja az éneklő madarak elfogását, fészkeik lerombolását, ugyszintén a hangya-peték felszedését, a hangyabolyok pusztítását, mindezen védelmi intézkedés nem alaptalanul történik, hanem épen a fenti okoknál fogva. Nem emlékszem határozottan az évre és az illető amerikai városra, — de valószínűleg a 60-as években történt, a város pedig aligha nem New-York volt — a mikor Európából több száz pár verebet vittek ki azon ezelből, hogy e madárfajt ott meghonosítsák, belátván a praecticus amerikai annak hasznos befolyását a fák virulásának előmozdítására: az illető város ezeket költött a sétatányok, ligetek létrehozására, de minden törekvése haszontalan volt, a különböző rovarok pusztításán nem tudtak kifogni, — míg végre a mi verebünket meghonosították és azóta a sétatányok és kertek virulnak.

Mit szólnak a fecskékről, ezen kedves express légitutasokról, ezek szüntelen röpkednek és rovarásznak, megtevén kis területen naponként 40 mértföldnyi utat, ha egy vonalban képzeljük röplésüket; ezek egyáltalán rovarokkal találkoznak és igen kedves állatok, mindenki előtt, mint a tavasz hirdetői — és mégis mennyi fecske-fészkek lesz elpusztítva — a pusztá barbár szokás által.

A harkály-félék — köztudomás szerint — a fa kérgeből szedik ki a pondrókat, magot — értem a gabnát — alig esznek.

A varjúk különböző válfaja nem részesül rokonszenvben senki előtt, pedig ezen állatok is igen hasznos munkát végeznek; maradjunk csak a köznapiasságnál, — bárki lát-

T Á R C Z A.

A kérés.

(Novelette.) — Irta Prém József.

I.

A Szalánczyak kastélyában ember emlékezete óta nem volt olyan titokteljes sürgés-forgás, mint ama nevezetes napon, a mikor Jenő báró hirtelen haza érkezett.

Három esztendeig volt távol. Utazott, kalandokat hajszolt, csak hogy elfelejtse Helén grófnét, a ki már jegyese volt s a ki egy szép reggel azzal lepte meg a kétségbeesett völegényt, hogy Páthalmi grófnak nyújtotta kezét.

Ezt a csapást Jenő csak az enyhétadó távolban bírta kiheverni, s dicséretére legyen mondva teljesen meggyógyulva érkezett haza. A messze időbenbe nemis törődött a hűtlenel, nem kérdezősködött, vajjon boldog-e vagy nem? Azt se távírozhatta meg magának, hogy hány gyermekkel áldotta meg az ég s nem jutott eszébe, hogy ha nem is merő sentimentálisból, de annál inkább gnyiból nagyilekún a keresztapa tisztjét kérje a szép és esalfa anyától.

Jenő báró úgy tért vissza Párisból, mint a ki nem is tudja, hogy Helén grófné a világon van.

Annál inkább meg volt lepette, midőn nagybátyja Arthur báró fényes estélylvel fogadja, a melynek legünnepeltebb hölgyvendége senki más nem volt, mint az ő egykori menyasszonya.

Még alig üdvözölhették egymást, alig térhettek magukhoz a kölcsönös meglepetésből, a mikor Arthur báró karene fogta az öcsését, levezeti egy szomszéd boudoirba s nagy kurtán így szól hozzá:

— Nos, mit szólnsz hozzá: ugye még mindig szép, még mindig elragadó?

Jenő ámulva nézett a lelkes nagybátyjára:

— És aztán? Mi közöm hozzá?

— Mi közöd hozzá? — kiálta fel Arthur. — Mindjárt megmondom. Nőül kell venned; érted nőül!

— De az ég szerelmére, hisz már férje van.

— Nincs!

— Hogyan? Elváltak?

— Meghalt. Másfél éve, hogy Pálfalvy megtette ezt a szivességet. A tér szabad: rajta!

— Ugy hát csak vedd el te, Nekem elvem, hogy özvegyet nem veszek el.

— De Jenő — kiálta fel Arthur s felugrott a pam-

lagról. — Ezt mernéd tenni? Visszautasítanád őt, a kiért három év előtt —

— Öngyilkos akartam lenni? — Igen — óh hisz nagyon szerettem, csak a mindenható isten tudja, mennyit szenvedtem érte; de lásd kedves nagybátyám az ember nem hiába tűri el a legkétségbejítőbb kínokat, van haszna az ilyen gyötrelmeknek. Jön idő s úgy kijózanodunk, hogy magunk is esodálkozunk rajta.

— S szégyenben akarsz hagyni?

— Én semmit sem akarok!

— De mit szólnak most Helénnek?

— Mondj, a mit akarsz. Én lemondtam róla, még pedig örökre!

— De hisz én tegnap megkértem —

— Ugy vedd el.

— Én vegyem el? én? Hisz számodra kértem meg.

— No ez ugyancsak cifra! Hahaha!

— Meg akartalak lepni vele, azt hittem a legboldogabbá teszek vele.

— Nos hát családól, mond meg Helénnek, hogy tévedtél, hogy tulajdenképp magadnak, vagy másnak akárcinek szántad az ő kezét, csak nekem nem. Így így kedves Arthur, én már nem kérek belőle. Arthur csak bámult s rámereszté szeméit öcsésére. Azt hitte csak tréfál s nem merte hinni azt, a mit az hidegen, gnyoson mond neki.

— Nem tágitok — szölt aztán s ujon leült Jenő mellé. Neked ezt az áldozatot meg kell hoznod annál is inkább, mert családi érdekeink is kívánják e házasságot.

— Igen? No már most még kevésbbé adom rá a fejemet. Nem és nem! Helén sokkal szivtelenebbül bánt velem, sokkal kegyetlenebb volt, semhogy szivem még valamikor felhevülni tudna érte. Oh nem felejtetem el azt a rideg mosolyt, melylyel rám nézett a mikor ezelőtt három évvel szerencsekívánataimat nagy vidáman elmondtam s amellett félttem, hogy szivem minden pillanatban megszakad a fájdalomtól. Nem szeretem már s nem is bírom többé szeretni. Ezzel vége!

— S rajtam, családomban akarod száradni hagyni a szégyent, hogy mi ketten azt a lovagiatlanságot elkövettük e védtelen nő ellen? A Szalánczy nevet így szennyezzük be? Azt fogja mondani a világ, hogy nagybátyja és öcséje össze fogództak, hogy nemtelen bosszút álljanak egy szép aszszonyon! Hah! — Ezt nem tűröm. Én az özvegyek és árvák védője, ily foltot a nevünkön. Még nem késő!

— Kíváncsi vagyok mit tesz?

— Mit? Azt majd meglátod.

II.

Helén grófné még aznap este tisztába jött azzal, hogy Arthur és Jenő épen nem diesteljes módon megrófiáltak s megbántódva hagyta el a Szalánczy kastélyt.

Annál jobban esodálkozott, midőn másnap Arthurt ott találta a nyaralója verendáján. A báró teljesen megváltozva jelent meg. A fodrász és borbély egész dandyvá változta át.

— Ön az báró? — kérde Helén esodálkozva s közelebb lépett vendégéhez.

— Ezer boesánat grófné — rebegé Arthur. Aztán megcsókolva a szép asszony kezét.

— Min töprenkedik itt? Ön oly zavart. Megleptem talán? . . .

— Ellenkezőleg, vártam önre. De ön, ön legkevésbbé sem várt. tudom.

Helén összevonta ajkait s arczát gyöngéd pir lepte el. Aztán kényyszerült mosolylyal veté oda:

— Valóban annyira átalakulva van.

Arthur újabb zavar fogta el. Akarata ellenére is menetetni kezdé magát.

— Tudom, nem is hitte volna, hogy a tegnapi kellemetlenség után ily vakmerő lehetek. Csodálkozása nem is készlet esodálkozásra és nem lep meg ez, hogy őt meglepte eljövetelem.

— Már elfeledtem! mondá Helén büszkén felemelve fejét. Hagyjuk ezt. Ön vendégem s azért a kellemetlen tárgyakat elejtjük. . . Foglaljon helyet. . . Így. . . És most megengedi báró, hogy reggelizzem, itt a szabadban, lom és virág között. Tekintse salonnak e verendát.

Mint a madár oly édesen esvegett. Arthur perczenkint mindjobban neki bátorodott.

— A hol ön van grófnó, ott van a szalon.

— Ej lám. E bók hízogó. S tudja miért? Látom, hogy már nem tekint szörnyetegnék. Hisz az imént ugyancsak megrettent a mikor megjelentem. De miért változott meg ily különösen.

— Grófné nem tekint többé vendégének? — kérde Arthur s felkelni akart.

— Hát ez a kérdés is kellemetlen. . .? kiálta Helén s fehér fogai megcsillantak, amint utánna felkaczagott. —

No lássa már is a helyzet ura.

hátta már, hogy a trágyát a mezőn mennyire ellepik a varjúk és valjón azok ott mit csinálnak? — Bizony igen hasznos dolgot, — kiszedik a kihullott s az emésztetlen állapotban kikerülő fü- és egyéb magot, ez által tisztítják már jó előre a vetéseket, — tökélyesítik a termést, gazdagítják a birtokot; vagy nézzük a varjúkat szántáskor, milyen szorgalmasan követik a hasított barázdát és emésztik a szántás által felkerült rovarokat, lárvákat, — nem-e hasznos munka ez és pedig... ingyen? Tolnában a Sió mellett hallottam egy földbírtokostól beszélni, hogy személyesen tapasztalta a következőt: az ő kirtoka a Sió melletti áradványos vidéken lévén, a sok esőzés nagyon megviselte az őszi vetéseket — történt ez 1881-ik év őszén, — a buza sárgulni kezdett, utána néztek és látták, hogy a gyökér el van rágva; próbálgattak egyet-más, — utóljára megtalálták a pusztító férget, — nem tehetek egyebet, mint e vetést kisebb árkokban szeltek át, hogy a fereg ne haladhasson tovább — kísérletük sikerült is, — a mint a fereg a földben haladt az árokba hullott, megjelentek rögtön a varjúk és ellepték a kis árkokat és a férgeket egyig felemésztették. Így ment ez azután sok ideig; igaz, hogy itt az emberi találékonyság segíteni jött a varjúknak, — de ha ezek azonnal nem emésztik el a romboló férgeket, bizonyára találnak ezek módot és időt a földbe furakodni és tovább élni, — tehát itt is hasznosan működtek közre, az emberi akarat végrehajtásánál segédkezvén.

De talán soká is fárasztottam a szíves olvasó figyelmét, általános képet adtam a tapasztalás által megerősített tényeknek. — Szüksége forog fenn most már annak, hogy miképen lehetne és kellene megakadályozni a nem ragadozó madarak pusztítását? Itt első helyen állnak, mint pusztítók a fiúk; ezek szülői hatalom alatt állván, a háznál vagyis a családnak, mint első nevelő intézetnek kell odahatni, hogy a gyermekbe csepegtesse a szelidebb érzelmeket, felvilágosítsa a nem-ragadozó madarak hasznáról és ha ezt a szülő otthon cselekszi, bizonyára óvakodni fog a fiu az embertelen madárpusztítástól; a szülői ház után következnek az iskola, miután egyebek között a tanító vagy tanár kisebb-nagyobb arányban ugy is említést tesz az állatvilágról, esetleg a madarakról, igen könnyen közbeszólhat és meggyőző magyarázattal kísérheti a madarak hasznosságát, hogy ez által kiméltre intse a fiataloságot; a harmadik módja a madárpusztítás megakadályozásának: a hatósági intézkedés, induljon ki a megyei központból vagy történjék az az egyes helyhatóságok kezdeményezéséből; kétségen kívül ott, ahol már a szülői ház, továbbá az iskola nem használta, ott használni fog a hivatalos színezetű és elég tekintélyt követelő hatósági intézkedés; hazánkban van már példa adva néhány város részéről, ahol a nem-ragadozó madarak fogdosása, a fészkek szétrombolása keményen lesz büntetve, szép és követszerű méltó példa, a díj és a hála igen nagy leend; kertjeink, mezőink, erdőink virulóbakk lesznek és a szabad természet zenekara minél több és bájosabb dallammal üdvözlí az embert a szelidség ezen munkájáért.

Csikvándi Csik Lajos.

Levelezés.

Ajnácskő, 1884. július 19.

Lehetne bizony ezt gömöri paradicsomnak is, nemcsak Ajnácskőnek nevezni. A kik a szepet Schweitz, Dél-Tirol és más országok hegyei és völgyei között keresik, elpirulának, ha ezt a kies helyet meglátnák...

Az ember lakhatik egy darabig, utazhatik nagyon sokszor valahol, a világ legszebb pontjai meghatják, elragadják, de úgy tetszik, hogy a visszhang fulébe eseng — azt a szót jobb otthon.

Ajnácskővel egészen másként van az ember, itt azt kiáltja: miért nem születtem itt? Ha az érzéseket, mit egy szép vidék látása kelt, le lehetne írni és e leírást úgy amint az író érezte valakibe lehelni lehetne, hogy verre váljék benne: Ajnácskő — amint meg is érdemli — a leglátogatottabb hazai fürdők sorába tartoznék.

A báró diadala reményében mosolygott. A helyzet ura! Báresak igazán annak mondhatta volna magát.

— Miként akar kivánsivá tenni? — faggatá most már a szép asszonyt.

— Kivánsivá teszem! Csupán kivánsivá?

— Ártatlan érzet. — E talán nem is indiskrét. Vagy tán összefügg az átalakulás mai látogatásával?

— Ah grófné!

— Ertem. Ez is kellemetlen tárgy... Hagyjuk.

— Ellenkezőleg — s legkellemesebb —

— De hát szóljon.

A kedvező perez itt volt. Arthur ugy érezte, hogy most le kellene térdelni, megragadnia azokat a hófehér, rózsaszín körmű ujakat s forró csókat rájuk lehelve elmondania a mi szívet zaklatja. De félt, hogy kockára tesz mindent. Hátha kineveti Helén: hisz ismeri, mily könnyen hajlandó a bosszuállásra. Inkább rászánta magát, hogy udvarolni fog s lassan bálózza be a kiszemelt gyönyörű áldozatot, kit győzelmének élő diadalmi jele gyanánt akar a Szalánczy kastélyba vinni.

— Merő hódolatból jöttem önhöz grófné. Nemes szíve mellyel tegnap hallgatása által megszégyenített — igen megszégyenített bennünket...

— Ne adja vissza a kölesönt.

— Azt hiszem nem nevet ki, hanem könyörül rajtam szegény ügyefogyotton.

— S mi az?

— Jenőt tegnap —

— Mit akar ön Jenővel? — szolt közbe Helén hidegen.

— Meg kell őt mentenünk.

— Mi baj érte? Párba?

— Az, még pedig velem. Milliom adta! Kihívtam ön miatt —

— Ah ön tréfál báró.

— Tréfálok? Oh nem. Megölöm!

— Akkor hát hiába akarjuk megmenteni, — nevelt Helén.

— Igaz. Lássá oly ravasz vagyok. Engem ez az engedetlen fiu felbőszített. A javát akarom s ő így ellene szegül. Kosarat ad önnek! Önnek édes grófné. Ah! Ez hallatlan!

— S ennek mind ön az oka. Jenő ártatlan.

— Még mentegeti? — fakadt ki Arthur. Ezt nem engedhetem meg.

— Hát ellene szövöttekzem önnel?

Igen azt akarom, szövöttekzünk. Oh szövöttekzünk.

A Nógrádmegyéből jövő medvesi hegy láncolatának utolsó magasabb csúcsa az ajnácskői völgynek délnyugoti határát képezi. E hegynék deli lejtője a völgyet délre beárja, keleten pedig a medvesi csúcs folyton alacsonyuló ágat küldi. A magasabban fekvő hegy nyereg az ott uralkodó egészséges nedves nyári hűvesség miatt Hűvös esücsnek nevezetik. Keleti ága ennek csak domb, mely parkká változtatva két pavillonnal ékesítve a fürdő vendégek kedves mulató helye.

Forrásokban Ajnácskő igen gazdag. I. forrás. Ivókut, Kemény-forrás. II. forrás. Szent-forrás, Kovács Sebestyén-forrás. III. forrás. Széchenyi-forrás, felső fürdő kut, alsó fürdő kut.

A vizek vasas égvényesek, a vastartalom mint szénsavas vas oxydal van jelen. Kemény forrásnak a vize szétküldésre különösen alkalmas, mivel a vas oxydal tartalomnak nagyobb részét felolvasztva tartalmazza. Ezt a vizet a feledhetlen emlékü nagyhirű doktor, Kovács Sebestyén Endre vizsgálta meg és arról szerzett meggyőződést, hogy nem kedvező időbeni elrakás mellett egy év múlva bontva fel 0.7 gram szénsavas oxydalt mutat fel egy font vízben. Ha a tulajdonos báró Kemény Gábor közlekedési miniszter forgalomba viszi egy egyike lesz gyógyhatása mellett ledkevesebb asztali vizeinknek.

Kovács Sebestyén Endre ennek a fürdőnek, mely női bajokban páriát ritkítja, nagy jövőt jósolt és hogy még eddig be nem következett, annak oka a tulajdonos szerénységébe rejlik, ki nem használja fel befolyását a népszerűsítésre, pedig ezt a közjó érdekében meg kellene tenni.

A vidék gyönyörű, az ég alj kellemes, közlekedés fellette könnyű, a fürdőhöz egy negyedórányira van a vasúti állomás. Táncterem, kényelmes lakoszobák, jó konyha, elegans társaság, szóval a fürdőnek minden kényelme meg van.

A tudós is feltalálhatja itt Mekkáját. Kubinyi Ferencz ritka őskori leletekre bukkant, melyeket le is festetett. Ős emlékek gazdag lelőhelye. Kialudt őskori tüzhányó kráterfalai között a lava folyásnak nyomaira akadunk. Hajnácskő eredetét nyelv búrálhatlan szeszélyesek. Haj-nagy köre vezetik vissza, a mi épen anyyi, mintha a Nabugodonozor így fordítják magyarrá: ne boldondozzék az ur. A várnak viharos multja volt. 1540-ben Balassa Menyhért birta, 1552-ben Parlaghy László, Feledy Eusztáchnak adja el, 1590-ben Kubinyiak, 1601-ben Loránffyknak a vár urai.

A rézész, a jó borkedvelő, a beteg, a szép vidékben gyönyörködő megtalálja itt azt, a mit keres. A fürdőben tekintve, hogy női fürdő, van egy nő felügyelő a szép műveltségű Losonczy Izabella uró. A fürdő igazgatója Szoboszlay Ferencz, ki otthonossá igyekszik tenni az ottani tartózkodást. Azt hiszem, a magában nagy kímélet rejtő fürdő egy év alatt európai hírében is nagy előhaladást fog tenni, a mit őszintén kívánhat minden magyar.

Erdelyi Gyula.

A gazdaközönséghez!

Miután a gazdánál fontos dolog az, kivált nagy munka aratási-időben, hogy képes munkásai s családjei a megbetegüléstől megóvatassanak s miután a mostani afrikai hőségben s különben is járványos időben a munkások között számos megbetegülési (colerim-féle) eset fordult már elő, nem tartom időszertülnének azon elővigyázati szabályokat, s azon egyszerű házi óv- és gyógyszer — mely minden háznál feltalálható — megősmertetni, melynek idejében alkalmazása által a munkások a járványos betegségtől (colerim, hideglelés stb.) nagy mérvben megóvathatnak, melynek üdvös hatásáról még 1874-ben sok s már az évben is több esetenél gyakorlatilag meggyőződtem. Ugyanis:

1-ör. A munkások rendes szokás szerint a mostani időben kora reggel üres gyomorral a munkába ne álljanak be, de előbb igyanak egy-egy porézio pálinkát.

2-ör. Fris, tiszte vizet igyanak, hol ez nem volna fel-

— De nem ellene?

— Hogyan? hát remélhetek? Kérdé Arthur s szeretett volna letérdelni.

— Igen. Meg kell mentenünk Jenőt.

— Ön mindig csak Jenőre gondol, — szolt a nagybátya bosszusan.

— Hallgasson meg báró. Önnek vissza kell vonnia a kihívást. Ha valaha egy kissé szeretett engem, pedig tíz év alatt nem egyszer ott találtam lovagjaim közt... nos, ha valaha csak egy kicsit rokonszenvezett velem s csak egyszer jutott eszébe, hogy nekem szerelmet valljon, mert nem valott sohase: akkor ön nem fogja megbosszulni Jenőt.

— Ah e nemes szándék.

— Ismét egy felfedezés! — mondá mosolyogva Helén s kaczerán tekintett Arthurra. Valóban eredeti. Tíz éve élünk jó barátságban, minden évben egy bizonyos időpontban felfedez engem, hogy esakhamar ismét elfelejtsem. Es ma újra... Ej vigyázzon, gyanuba veszem.

— Oh vegyen, vegyen! — szavaltá a báró.

— Nem értem; mit kíván?

— Arthur merőn a szemébe nézett Helennek.

— Önnek kell bosszút állni! — mondá s megragadta kezét.

— Ez már igazán különös. Az imént esodálta nemes szívűségemet s most bosszúra ingerel. Nos, tehát igen. Mert tudja, azok a eszerben hagyott, kikoszarozott özvegyek néha igen bizarr módon állanak bosszút.

— Igaza van, azért is menjen férjhez. Hadd bosszanakodjék Jenő.

— Eltalálta. Lássá én babonás vagyok. A mikor férjem másfél év múlva meghalt —

— Másfél év? Hm?

— Mitől ijedt meg? Tehát a midőn meghalt, felfogadtam, hogy többé sohase megyek férjhez. De a temetés évfordulóján azt álmodtam, hogy menyasszony vagyok. En pedig rabja vagyok a babonának s hiszek benne. — Ön is babonás?

— Hogyne? — sietett válaszolni Arthur.

— Nos, az én babonám igen előzékeny. Képzelve újra láttam, azt mondja, hogy még igazi kérőm is lesz.

— És ha most leoppanna?

— Ah ön megijeszt.

— Elutasítaná őt? Nem kell az ördögöt a falra festeni.

— Hátha csakugyan megjelenne? — kérdé nevetve Helén.

található, az ivó-vízbe egy kevés ezet töltendő. (10 liter vízbe egy liter ezet.)

3-ör. Az ededelüket jól megfőzött és süített állapotban egyék meg; (nyers edeledek élvezetétől, mint a nyers szalonna stb. óvakodjanak.)

4-er. A háznál és a mezőn fele — térrész, volumen — szitált fahamu s fele jól összetört fekete borsból álló keverék, (mely jól egyenletesen legyen összekeverve) készen és kéznél tartassék, s ha a munkások közül valamelyiknek változása, has-, gyomorfájása vagy hasmenése kezdődik, a fentírott keverékből 1 porézio pálinkába 3 jó késhegynyi (az asszonyoknak s gyermekeknek kisebb késhegynyi) tétessék, ezután jól felrázassék s a beteg által azonnal megivassék: ritkán marad jó hatás nélkül, legtöbb esetben a járvány esirájában elfojtatik, s a beteg munkás rendszerint 3—4 óra múlva önmagától munkában áll, ezt már az idén is 15 esetenél tapasztaltam, amiért is bátor vagyok gazdátársaim becses figyelmébe melegen ajánlani.

P.-Apáti, 1884. július 17.

Vajda Gyula.

Hírek és vegyesek.

Esükvő. Kunszt János lapunk szorgalmas munkatársának kedves és bájos leányát, Emília kisasszonyt e hó 14-én vezette oltárhoz Losonczon S. neff János, az ottani állami tanító-képző intézet jeles ifju tanára. Aldás és zavartalan boldogság kísérje a szövöttekzettek!

Halálozások. Reszket a toil kezünkben, midőn két oly családnak pótolhatatlan veszteségéről kell megemlékeznünk, melyben a családők közel állanak szívünkhöz az ifjusági hajnalától kezdve s a kikhez bennünket az őszinte barátságunk boldogító ereje esatol, melyet az élet küzdelmé eddig napról-napra fokozott, s most midőn az ő szívök vérzik, e véreseppék égetik a mi keblünket is, mert mindkettő a legkedvesebbet veszítette el. — Az egyik Batta György bejei ref. lelkész, kinek nejét Nagy Emília t. — Nagy Pál-nak a gömöri ref. egyházmegye nagytudományu és pártatlan tevékenységű esperesének fenkölt-lelkü leányát, a nők, anyak s házastársak példányképét alig 25 éves korában ragadta el a halál. — Nem mentette meg a család tényét sem az orvosi tudomány varázs-ereje, sem a férj kétségbeesése, sem a kiskoru gyermekek, agg szülők, rokonok és ismerősök imája. — Hasztalan fogja e férj keresni nejét, a gyermekek hiában hangoztatják anyjuk nevét, az nem hallja többé, pihen esendesen a sir lány ölen, s e pihenés legyen boldogító reá nézve a hosszú és kínos szenvedés után, a férj fájdalmát pedig feledtessék az apai gondok! — Az elhunyt temetése e hó 17-ikén volt Tornallyán, hol ez alkalommal a tisztelet és részvét nyilvánítására nemesak Gömörmegye ref. papságának nagyrésze volt jelen, de számosan eljöttek vallás-, nem- és rangkülönbőség nélkül még a távolabbi vidékekről is. A gyászszertartást Os v á t h I s t v á n szabózi lelkész végezte. A családi gyászjelentés következő: Batta György bejei ref. lelkész, gyermekei: György, Pál, István és Emília. — Nagy Pál ref. lelkész és gömöri esperes, neje Perjesy Emília; fiok ifj. Nagy Pál m. kir. államjóság-igazgatósági titkár, neje Simon Petronella; gyermekeik: Boriska, Pál, Dezső és Katalin; szomorodott szívvel jelentik szeretett neje, édes anyjuk, feledhetlen kedves leányuk, nővere, sógorója s nagyenyőjöknek Batta Györgyné szül. Nagy Emília-nak folyó 1884-ik év július 15-én hosszúságú és kínos betegség következtében Tornallyán az atyai háznál 25 éves korában, boldog házasságának 8-ik évében bekövetkezett gyászos elhunytát. Hűvös teteme július 17-én délután 3 órakor az ev. ref. egyház egyszerű szertartása szerint fognak a tornallyai sírkertben eltakarítani. Aldott legyen a legjobb nő, leghivebb édes anyja, legszeretőbb leány, nővér és rokon emlékezete! Virasszon a kegyelet, hála és szeretet angyala sirhalma felett! — A másik, kit hozzánk a barátságunk nem kevésbé erős köteleke esatol Fülep Benjámin, a rimaszombati ref. egy-

— A kérő? —

— Nem, az ördög.

— Kérő — ördög... Önnek az ugy látszik mindegy, — mondá Arthur.

— S ezt ugy mondja, mintha csak maga lenne —

— Az ördög? kérdé Arthur. — Köszönöm.

Helén újra nevetett.

— Hát a kérő kívánna lenni?

Arthur ránézett, azután határozottan mondá:

— Igen az. Kérő! Tudja meg asszonyom, hogy engem egy titkos köteleesség üzött ide. Az ön nevet tegnap és ma meghurcolták én miattam. Elégtétellel tartozom önnek. Jenő hibáját nekem kell helyrehoznom. Oh de ne higgye, hogy esupán a lovagiasságomon ejtett esorbát kell kiköszörölnöm, hisz a mi régóta édes sejtellemmel töltött el, az most hirtelen a legedesebb valóvá lön. Mily dőre, botor voltam, hogy mást akartam boldogítani azzal, a ki nekem legdragább, e ki iránt oly régóta rejtélyes vonzalommal viseltemem, — mely — higgye meg? — tán viszonzásra talál az ön esodálatos lelkében?

— Ah báró, e szenvedélyes szavak!

— Helén, akar-e nőm lenni?

A szép asszony szólni akart, de csak mosolygott, Végre gunyosan mondá:

— Gondolja: így szólna hozzám amaz ismeretlen kérő?

— Ha ugy szeretné mint én „igen!”

— Istenem, ki hitte volna, — mondá Helén. — Ön éveken át látott, udvarolt nekem, ingerkedtünk egymással és közönyös maradt.

— S egyszer egy örök szép órában, a melyben mindkettőnk szeme megnyílt —

— Ön ide jött — vágott közbe a grófné, — hogy megkérje a kezemet kötelesegből —

— És ön nem tagadja meg merő babonából.

A következő pillanatban Arthur átkarolta Helént s mindketten nevettek.

III.

Egy hét múlva a Szalánczy kastélyban ismét nagy volt a sürgés-forgás. Ott tartotta nászünnepe a leglovagiasabb nagybátya s az ő szeretetre méltó felesége elragadtatva játsza a szívetlen és zsörtölődő nagynéni egykori vőlegénye, a kijózanodott öcsesel szemközt.

ház leányiskolájának buzgó s a paedagógia téren kiváló helyet elfoglaló tanítója. A csendes családi kör tagjai — mi pedig ritkaság korunkban — egymásban találták örömeiket, egymásban lették fel boldogságukat. — Ez öröm, e boldogság középpontja a család ifjú sarja, a kis Béla volt, mert benne találta fel az anya boldogságát, az apa büszkeségét, az egész család reményességét. — E boldogság, e büszkeség, e reményesség együtt növekedett a gyermek éveinek számával, mert hiszen egyike volt azoknak, kikben gyermektársai nemesak érző baráti szívet, de kiváló szellemi tehetséget fedeztek fel. E baráti érzet s e képesség évről-évre fokozódott s a gyermek-évek dacára, a kötelesség pontos teljesítésének vágyával párosulva, mint gimnasiámi növendék nemesak pályatársainak, de tanárainak szeretetét is kiérdemelten egész mérvben megnyerte. — Már az aratási szigorlatok alatt gyöngékedett, melyből tiphus fejlődött ki s ez ragadta el a kedves gyermeket alig 13 éves korában — e hó 19-én. — Bár tudjuk, hogy ily alkalmakkal a vigasznak szavai csak a vett sebeket fakasztják fel s azok begyógyulását késeltetik; bár tudjuk, hogy itt nemesak a gyógyulás, de a javulás is vajmi merész remény: mindazáltal obajtuk, hogy az apa árassza teljes mérvben tanítványaira azon szeretetteljes gondozást, mit oly szépen megosztott eddig ezek és gyermeke között, s így ha megszünni nem is, de bizonyára enyhébb fog fájdalma; a kedves-édes anya pedig — ha majd az új sirra tiltetett virágokat ápolandja, gondolja: hogy gyermekével társalog, ki ölelő karokkal vár szereteteire; higgye: hogy a virágok illatában gyermekének imája, a sir felett átfutó szellő susogásában Béla fiának beszéde hangzik felé. Ha ezt teszik, akkor a fájdalom nem lesz kiállhatatlan, a vesztesség nem válik kétségbeeséssé, mert megenyhül az s kisebb lesz ez az áldásos munka közt s a viszontlátás édes reményében. A családi gyászjelentés következőképen szól: Fülep Benjámin és neje Zehery Terézia; Zehery Ferencz és neje Darnyi Nagy Zsuzsanna; özvegy Fülep Istváné, valamint a többi rokonok mély fájdalommal jelentik a forrón szeretett gyermek, unoka és rokonnak Fülep Bélának folyó 1884. év július 19-én reggeli 4 órakor 13 éves korában, kínos betegség következtében történt gyászos elhunytát. Hídeg temetői július 20-án délután négy órakor az ev. ref. egyház szertartása szerint fognak a rimaszombati sírkertbe örök nyugalomra tételni. Áldott legyen emléke! A szeretet és béke angyala virasszon sírhalmá felett!

Nagy vihar vonult át városunk felett e hó 18-ikán délután 3 órakor, mely nemesak a mezőn okozott tetemes károkat, de még igen sok épületnek tetőzetét is megrongálta. A mezőn ugyanis összekuszálta a lerakatlan vetést, a marokkat polyvaként szétzórta s a csomókat ledöntögette. A határban nem maradt egy ép buzakereszt, sőt egyik-másik gazda 4—5-ik szomszédja földjén volt kénytelen összeszedni learatott vetését. A villámok egymást érték, s bérézeinktől a megsokszorozott hang rémesen verődött vissza, mi a félnépbeket nem kis aggodalomba ejtette. A menyörgést egy óráig tartó záporos követte, mely a magasabb helyen fekvő kapált földet messze leragadta. Bent a városnak csaknem minden utczáját téglá és cserépdarabok fedik, több háztető megrongáltatott egy csűr és egy istálló-tető összeomlott, emberben és állatban kár nem esett. A villám több helyen leütött, de sehol sem gyújtott.

Elgázolás. Folyó hó 12-én Tiszolozon Balászik György kocsist elragadták a lovak s daczára minden erőmegfeszítésnek, örült sebességgel vágattak a kocsival az utcán, hol három gyermek játszott. Kettő idejekorán észrevette a fenyegető veszélyt s elszaladt, de a 6 és fél éves Csepik János a lovak alá került s a kocsit kerekéi agyonzúrták. — Bizony, bizony ideje volna, hogy Tiszoloz városá mint népességre és jövedelemre nézve nem utolsó hely megvénkben, már okulna e szomorú eseten s legalább a nyári időszak alatt, midőn a felnőttek gyárakban vagy a mezőn dolgozván, hogy a kicsinyek magukra ne maradjanak, felállítana egy kisdud-óvó intézetet.

Nagy hőség uralkodik megyénk bérézei között is, minek folyó 17-én Rimaszombatan Hudák Julianna szolgálóleány áldozatul esett. — A szerencsétlen ebédet vitt a mezőre urának s napszúrást kapott, minek folytán öt órakor meghalt.

Nagy csődületet okozott a város piacán e hó 13-ikán a Gasko-féle ház építkezésénél segédkező cigányok jajgatása, minek oka az volt, hogy egyik barna gyerek féltve bőrét a naphevetől a piacon felhalmozott téglarakás árnyékába vonult; s itt addig izgott-mozgott, míg a téglá megindult s fiut maga alá temette. Gyorsan kiszabadították és daczára a leomló nagymennyiségű téglának, komolyabb következményekkel járó sérülést nem szenvedett.

Serkében — mint levelezők írja — gyakran fordulnak elő manapság lopás és más bűntények, min azért is esodálkodhatunk mert Serke eddig épen az ellenkezőről volt nevezetes. — E hó 10-ikén Grünvald Gábor pinczejét törték fel ismeretlen tettesek s a nagy mennyiségű szeszt magukkal nem vihetvén kieresztették, sőt hogy a vegyítés egy kissé új is legyen, egy hordó eczetet is öntöttek a kifolyó szesz közé: — 14-ikén pedig istállóját gyújtották meg épen akkor, midőn a lakosok a rimaszombati vásáron voltak, de neje észrevette s a szomszédok segélyével elfojtotta a tüzet a nélkül, hogy nagyobb kárt okozott volna.

Beütött a villám e hó 14-ikén este felő Uj faluban egy juh-akolba, ugy az akol, mint a benne lévő pár száz juh a lángok martaléka lett.

A „Margit-vásár.” Ha már oly sok mindenféle „nagy”-ról van most szó lapunkban: illő, hogy valami középszerűről is megemlékezzünk, — mert ilyen volt — ha nem alábbvaló ily népesség, mint forgalom tekintetében a folyó hó 14. 15-ikén tartott „Margit-vásár.” A belső, buza- és marhavásár egyiránt nem volt sem kereslet, sem pedig kínálat tekintetében „nagyserű.” Életnemű kevés jött piacra, legkeresettebb volt a zab, mely 5—5.40 frtg kelt. Ruháneműeket alig kerestek, mert közönségünk várja az őszi „divatot,” mely sohasem volt biztosabban a kormányon, mint a mai pénzdus (?) világban. Az ökrök párja 200—380 frt között váltakozott, különösen más megyeiek által keresve. Sertés, juh és ló ára alig változott valamit.

CSARNOK.

A rózsakirály.

Történeti elbeszélés.

Végtelenül szerette a virágokat.

A virág volt mindene. Ha lefeküdt este a virágok bo-

ditó illatárja ringató álomba, ha fölkelt reggel a harmattól esillogó virágok közt mondta el imáját.

De a virágok is nagyon szerették, nem hagyhatták el soha, még lábnyomain is rózsák fakadtak.

Görögország égő, piros rózsája üdvözölte először, Görögország lágy szellője röpkedé körül bölesőjét; ott tanult meg a hó naptól égetően szeretni, a Pindar bérézeitől magasra vágni, a bájos völgy ölen süttő, vagy a hegyek ormain nyögő szellőtől dalolni.

Messze esillogott a Haemus hófehér tetővel, oda vágyott a gyermek, hol az aloe nyit, a lég muszk és ámbraillattal van fűszerezve, hol a rózsák rubint színban tündökölnék, a hiacinth hajfodrai illatot lehelnek.

Janesárnak növelték a kanna janesárnövedéiben. Keresztényből lett muzulmán, nevét Ali-ra változtatták. Ali szép volt, mint a rózsá, melyet szeretett, bátor, mint az oroszán, vitéz, szenvedélyes, mint Dzsem.)

A szerelese karjain hordozta, mindent megadott neki, a mit csak kívánt. — fellengős álmait, rózsás reményeit ellesé és elővársolta azt a valóságban. Nem esoda tehát, ha keblének sok nemes virága mellett, mint magasra nyuló bogáneskőre emelkedett fel az undok nagyravágyás.

Ábrándos lelke költővé avatta, az arany naransbokrok, az édes fügefák alatt oly jól esett a szerelemről zengeni, — a terebélyes platánok barna hajfűreit simogatva, s homlokára borulva taníták dalolni. — a buslakodó cyprusok pedig lágy epekedést, nyögő panaszt vertek fel szívében. Oly szép, oly lélekemelő a természet! Bármerre ment, bárhol járt, mindenütt rhabarbar-illat lengte körül, tamarinddal volt a lég telve, édes, olvadó érzés, kábitó öröm fogta el, minden, minden dalolni készitette.

Es dalolt édesebben mint Zeineb,²⁾ lángolóbban mint Mihr,³⁾ szebben mint Szelim⁴⁾ szenvedélyesebben mint Dzsem. Regélt a rózsákról a rózsáknak, az angyalokról az angyaloknak és a rózsák fölébe hajolva susogták: szerettek, az angyalok körülötte lebegve beszéltek: szeress, szeress.

Törökország leányai megszerették a dalnokot, de ő nem szeretett meg senkit. Kisebb volt még, semhogy szeressen, nagyobb, minthogy akárkitől szerettessek. — De jött idő, midőn el kellett hagyni a lantot, kardot vön kezébe s harczolni ment. A kéz nemesak a lantot tudta pengéit, hanem tudta forgatni a kardot is, ugy harezolt, mint maga Rusztem. Ali hirtelen növekvék, dalait éneklé a nép, hős tetteit regélt a khodzsa,⁵⁾ oly szépen, hogy a szerailnak szíve megdobbant. — „Óh Murad szultán! kedves bátyám, nem hallod e, mint szól a dal Aliról? rózsás költő, édes ifjú, légy jó iránta,” — esengett Ezsma, a szultán nővére.

A padisah meghallgatta kérését, megtevé őt basának, elküldé Budára. Ezsma szultána hiába könyörgött: „Csak itt legyen!” Murad szultán azt mondta rá: „Jobb neki ott!” — Onnan — gondolta magában — nem jön ide a szellő. — a dal elveszti erejét, mire ide ér, a hír halvány lesz, mire megkapjuk . . . jobb neki ott.

Jobb is volt. Nem talált ugyan itt aloét, nem volt ámbrá illatos a levegő, de rózsá szegélyezte az utat, bülbül⁶⁾ dalolt a esaliban. Meg volt lelkének minden vágya, virágos kert közepén lakott, ha kinézett fényes Budavár ablakából, mindenünnen rózsák intgették feléje, susogó falombok hívák pihenni s loesogó Dunahab⁷⁾ várta sarkját, hogy elringassa. Már ekkor szeretett, kedvese a természet volt. Törökországban megszerette a rózsát, Magyarországon megszerette a rózsában a természetet. Örökig elbolyongott a Buda várát szegélyező hegyeken s ilyenkor zálelték azok a ábrándos dalokat, melyek gyönyörbe fullasztják az érzelmet.

Olyan szépen eltult a képzelni a feslő rózsában az élő virágot, a kedves leányt, hogy a ki dalait hallotta, nem hívé el, hogy ő csak a rózsát szereti. Addig-addig dalolt a rózsáról, míg az életet öltött magára, s egy szép nyári délután ott találta a hűvös esaliban. Midőn meglátta, szíve nagyot dobbant; akkor lobbogott fel a szerelem.

— Édes angyal, kedves leány, hol jársz itt? A leány csak bámult sötétlő szeméibe, — hollófeke haja dus fürtökben omlott vállára, kék szeme a mennyet tükrözöte vissza, hófehér arcát a rózsá hamva árnyalta be, corallpiros ajakán a hajnalpirja égett.

Ali török volt, Ziza magyar, de azért megértették egymást, a szív-dobbanás tudott felelni, a szem tudott inteni, az ajk tudott esókolni és ez mindazt mondta, hogy: szerettek! . . .

Ziza elhagyta szüleit, átkot vett magára, hogy Alié lehessen. Ali pedig tündéres kioszkjába ülteté a legszebb rózsát, nem gondolt a többivel, mint lantját is eldobta egy időre, csak Ziza ajkáról leste a szót, hisz az sokkal édesebben szólott, mint az ő lantja. A bülbül nem esattogott oly szépen, a gül⁷⁾ nem intogott oly hódítóan, az ő szava olyan volt, mint a kábitó nargil⁸⁾, mely a paradicsom bűbáját varázsolta elő. Addig hallgatta Ali Zizát, míg ő is megtanult magyarul. Ekkor volt még csak édes a eszegecs, ekkor hangzott még bódítóbban Ziza ajkáról a szó, mert most már Ali is értette s ha Ziza elusogta, hogy: szerettek, ő is vissza mondhatta neki: én is.

Ekkor elővette lantját és magyar dalt dalolt:

Óh be szép vagy édes kienesem,
Jer ölelj meg és szeress.
Hón szerető, égő szívem
Boldogságod partja lesz.

Olyan szépen hangzott a dal a Ziza ölében, vérpáros ajku, fekete szemű, szívárvány-szemöldű odaliszkok hiába vártak epedve Alira, a kemény, hideg szívű ifjú, a büszke kényur, — szenvedélyes szerelmes és rabszolga lón. — A márványtestű hölgyek kínosan sugtak-bugtak a háremben, hogy egy magyar leány nyerte el Ali szívet.

A boldog gerlepár pedig nem gondolt semmivel. — éltek és örültek, a paradicsomi kioszk szerelemittas levegőjéből le-leszálltak a vén Duna loesogó-feesegő habjára, könnyű sarkájuk, mint sivitó sirály futkosott a vizen. Ziza elővette a tamburint, bűvös hangja álomba ringatá Alit, az ő dalát dalolta Ziza, melyet a Gellérthey ormai viszhangoztak az esti légben: oly epedő, oly banatos, oly busongó a dallam, a rózsá regéje:

— „Jöszte kedves fülmile, énekelj bokrom megett, tied vagyok egészen, tied, tied! Szép vagy — szél a fülemile — édes rózsá szerettek . . . esókolj . . . ölelj meg. A rózsá őt hévvel szerette, a fülmile csak a szép rózsát, mikor az ősz megsárgitá, — elhagyta. — „Óh mily szép édes Zizam! — szóló Ali — oly szépen, dalsómszrid adjak én neked ezért? kell coleandi gyémánt, dzalomszrid rubint, kell ormszsi szaphír, optiri gyöngy! ? “

— Nem kell, csak szerelmed, az kell nekem egyedül, add háremednek a korallgyöngyöket, fedezd be hölgyeid testét finom atlasz salvárral⁹⁾, takard el keblöket hófehér musselinnel,¹⁰⁾ arczukat Szerika selyemfátyolával. — nekem ne adj semmit, csak szerelmed, foszd meg magad mindentől, én akkor is a tied vagyok.”

Hóvet, igazán szerette őt. Ali nem győzte dalaiban magasztalni kellemét, nem tudta leírni szépségét, nem tudta kimondani szerelmét. Ha harezba ment egy tahzmánja volt, Ziza szerelme, ez a talizmán szerete meg neki a diadalt. A diadal foglyokat adott, magyar foglyokat, Ali azokat mind szabadon boesátotta, ne lássa azt Ziza, hogy láncon van csak egy is. A magyarok becsülték a lovagias török basát, megszerették benne az egész török népet, kezdték arról gondolkozni, hogy hiszen talán mi testvérek is vagyunk, ne bántsuk egymást. De még akkor nagyobb volt az ellenszenv, a gyűlölet, hogy sem egy ember földehlatta volna.

Ha hazajött a harezból, a karvaly éles sivitását kobzán az édesen szóló fülemile dala váltotta fel. A rózsás kertek puha pázsit szőnyegén elandslodva, Ziza zörgő tamburinjától kísérve, a rózsáillattól kábult, gyönyörített Ali kiverete a lant hurjain az édeni boldogságot.

A dal szállt, szállt, a hír repült, repült messze, igen messze, a Boszporusz virágos partjára, ott berepült a szerail ablakán, be egyenesen Ezsma szultána szívébe. Egy kis tűz égett ott, mely már kialvó félben volt, azt a hamvadó tüzet lobogó lángra gyújtotta, olyan lángra, mely képes emészteni, ha mást nem, önmagát! De mikor van más akit megsemmisíthet, minek emésztené önmagát! Persze, hogy minek, Zizából igen jó plönix madár lesz, csak maglyát kell gyujtani alatta és még százszor szebben élvevénék fel a — paradicsomban.

Igy gondolkozott Ezsma, ezt pedig nem azért gondolta így, hogy meg ne tenné.

*

Egy éjszaka azt álmodta Ali, hogy a tündéri kioszk helyén fellegbe nyuló minarettel emelkedék. Hozzá egy kísértő démon lépett, oly szép volt, mint a paradicsom angyala, az ész megbomlott tőle, a szív elhallgatott, ha szólt. Pedig szólt és ezt mondta: „Jer, kövess.”

Ali követte és felvezeté őt a minarettel ormára, egy illatnélküli, de észvesztő szép virányt mutatott meg neki. A minarettel aljából a szerelem nyögése, a rózsá illatárja sem hatott fel oda.

A démon azt mondta:

— A mit belátsz, az a tied!

Onnan pedig belátta az egész világot, be egész a vég-hetetlenlenségig.

Ali hitt neki, rohant utána, azt gondolta, hogy boldogságra vezet, pedig dehogyan? nem azért fogta meg a szívet, hogy örömet eszegegessen bele, hanem hogy fájdalommal, baattal és kétségbeeséssel töltse el.

A serbet és a kosáb,¹¹⁾ mit Ziza nyujtott neki nem volt többé oly édes, a esők, mit korall piros ajaka adott nem volt többé oly mézes, tekintete nem volt többé oly észvesztő, a rózsá illata nem oly gyönyörteli. Még ha a pillangókkal hímzett, aranybojtos bibor paqlagra ledől is es Ziza lábaihoz ülvé tamburinjával igyekezett felderíteni; — az sem sikerült. Hiába lehel illatot a levegő, hiába füstölgött arany filigrán talakban a kábitó ambrá és tömjén — — ő nem volt többé a régi.

— Mi bajod? — nyögő a bus odaliszk, — melyik dalod énekeljem, hogy felvidalj? mily gyönyört nyujtsak, hogy mosolyogj?

— Ne zengj a szerelemről, ismerem már jól, szólj a dicsőségről, tudsz-e róla dallani?

— A dicsőség fényes esillag, de hulló; szépen ragyog de nem melegít, olyan mint az üstökös, egyszer hihetetlen fényben ragyog fel, — azután volt — nincs. Nos daloljak még a dicsőségről?

— Nem, ne dalolj semmit, hallgassunk!

Ali elmerengett. Délről, mint lágy jelpazi¹²⁾ lengető hajfűreit a dicsőség szellője.

— Szép Ali, Izrafil gyermeke, jöjj keletre, Istambulba!

S Ali elment.

Különös érzelmé lehetett, mikor szép Budavárát odahagyta, a szellő oly bánatosan sirt, a rózsá oly busan intogott. Ziza zokogva nézett utána: „Csak visszajöjj!”

A hír előbb eljutott Stambulba, mint ő, — belefújt harsogó trombitájába.

— Ébredj Stambul, nézd meg Alit, a hős Alit, a szép Alit, a próféta megszerette, a padisah megkedvelte, — dalol mint Dzsem, harezol mint Rusztem, — nézd meg őt!

Ezsma szultána mosolygott, szíve majd kiugrott örömeben, midőn meglátta, nem olyannak képzelte őt, képzelete csak vázat festett, — ő százszor szebb. Kelet minden éke méltatlan hozzá, a padisah minden kínese durva ködaráb, ő százszor szebb.

Ezsma nem volt szép, de dicsőséget tartott kezében, fényes, soha el nem enyésző dicsőséget — mint Ali hitte, — melynek sugara beragyogja a századkat, melyet meg nem tör az emberek irigysége, hitvány vágya. Igaza volt, hogy nem, mert a dicsőség a nagyravágyás tüzeiben olvad fel! Ezsma nagy volt, — Ali kicsiny, de Ezsma lehajolt Alihoz és felemelte őt:

— „Légy férjem! szerettek ugy, miként embert soha, szerelmem el nem oltathó, — odadom szívemet, adok mellé dicsőséget, — adok mellé hatalmat, hogy meghajlik előtted a padisah.”

Ali engedett, — nem bánta többé, bármit esinaltak vele, nem e földön élt, — a szerelem kialudt szívéből, a lant hurja megpattant és nem adott többé hangot. A dicsőség tul esik a világ légkörén, azt kereste, azután vágyódott, és mikor feltalálta, akkor egyszersmind el is vesztette.

A kósza szellő kifecsegte Budán, hogy mit csinál Ali Stambulban. Ziza, a szép tündér meghallgatta a mit mondott, megértette a mit beszélt, — ő is izent tőle, forró szerelmét izente meg. De hiába, elfogták mire odaért. A szerelem pillangóját előlte a nagyravágyás sasa, — csak bus hír jött ismét, szomorú szellő zokogott ujra, a mely elvette Ziza esztét.

Örült lett.

Sorra járta az ámbrá illatos szobákat, megnézte a rózsás kertet, a susogó falombot: ha nines-e ott Ali?

És nem volt.

Megnézte a Gellértheyy ormán, talán ott lesz: — nem volt. Elővette tamburinját és dalolt, tán előjön? — nem

jött. A vén Duna sima tükrén egy elvadult esolnakot ringatott a hab . . .
— Ah ott Ali! — sikoltott fel és leszállott hozzá, le egyenesen a magas tetőről a mély Dunába, a mély Duna fenekére.

A fájdalom elnémult, az ábránd összetört, a Duna elnyelt mindent. A bájos odaliskok gunyosan kacagtak, de a vén Duna haragosan mormolt: Ki meri az ő halottját bántani?
Senki, ki bántaná!? Hacsak Ali nem kéri tőled számon a kit Eszma elhagyott, megcsalt, — a kit a dicsőség vakká tett, a ki nagy volt és leesett, — kedvelt volt és meguntt lón. Eszma szó nélkül hagyta el, — a padisah azt mondta neki: „Menj vissza Budára!”

*

Menj vissza Budára — ezt mondák neki, a kegyencnek és ő visszajött. Tudjátok-e mit tett ez a szó nála: Budára? Azt hogy eredj el, nézd meg boldogságod paradicsomát üresen, kifosztva — kietlenebbül mint a sivatag, pusztábban mint a tarlított mező. — nézd meg, azután halj meg. Elvadult rózsádat tekintsd meg még egyszer, hervadt jázmin bokrod öntözd meg még egyszer — azután halj meg. Minek már neked az élet? Nincsen ki édesítse keserűséged, enyhítse fájdalmad, földerítse borongó homlokod. — eltemette azt a mély Duna. Látod ott azt a kiszögellő hegyormot? onnan hullott alá, látod azt a csillogó, fodros habot, az nyelte el. Téged kerestek akkor is és nem talált meg, de te már tudod: hol van ő, te már felkeresheted őt. Ugy-e megteszed?

Ziza téged forrón szeretett, meg is halt érted. — Eszma csak gyönyörre vágyott s miután kiüríté annak kelyhét — elhagyott. S most életed már csak tengés és mindez miért van?

Azért, hogy neked egyszer olyan fellengős álmod volt, hogy te egykor olyan magasra vágytál! — Ugy-e jobb lett volna nem álmodni, jobb lett volna nem vágyani!?

Akkor még most is volna a rózsának illata, a lég muszk és ámbraillattal volna fűszerezve, akkor még most is zengne a tamburin, dalolna Ziza, énekelne a szerelem. Akkor a vén Duna habjain ringatna titeket, a tündérkioszk biborpamlagán, vagy a lágy — puha gyepszönyegen oly jó volna egymás ölébe pihenni, — a bülbül örömet csattogna, a virág gyönyört lehelne, a szellő szerelmet suttogna. Olyan szép volna az élet!

És most olyan szomorú!

Valjon miért?

A miért te azt a rossz álmot álmodtad.

Nem jó volt azt álmodni!!

*

Budán ekkor az ozman hatalom tetőpontján állott. A félhold Budavár tornyairol fél Magyarországra hinté sugarait, de még ezzel sem akart megelégedni, neki az egész kellett volna. A szultán azt üzenté Alinak:

— Ali te hős, vitéz vagy, hódítsd meg nekem Magyarországot és te léssz ott a kis szultán!

Ali azt üzenté vissza, hogy: jól van.

Akkor aztán elkezdett készülni a harzra.

Megnézte a puha gyepszönyeget, melyen még most is ott voltak az „O” pízi lábaeskainak nyomai, abból egy szál füveeskét a szívére tett, elment a lombsátor alá, mely alatt egykor „O” verte tamburinját, abból egy leveleeskét szíve fölé tett; megkereste a rózsát, melyet „O” öntözött, abból egy gyenge szirmot a keblére tett. Mikor mindezt megtevé, olyan volt neki, mintha egy óriási hegy nehezednék reá.

Ezt az óriási terhet majd elhengergeti a halál — gondolta magában — most már menjünk meghalni.

— Fújjátok meg azt a tárogatót, rézkürtöt, nagyon, igen nagyon. Ali megy harcolni, Ali elmegy meghalni! Fújjátok, hogy meghallják Stambulba, aztán kacagjanak, fújjátok, hogy meghallják a mély Duna fenekén, aztán zokogjanak: fújjátok!

Mikor a Duna partjára kiment, olyan nagyon szeretetek volna neki valamit mondani azok a zugó habok, úgy nyomta a szíve terhe lefelé, de ő azt mondta: „Várj még egy kiesit!”

Hogy örült ennek a Duna, hogy szerette volna megcsókolni, de nem érte el.

Mikor a Gellérthegy alatt elrobogott, visszatekintett a tündér kiosztra, a fényes várba, s elbucszott tőlük, a virágok harmatot sirtak, az odaliskok gyöngyöt könnyeztek, minden oly megható, oly szomorú volt, csak a vén Duna mormolt megelégedve.

— Alláh legyen veletek, Alláh áldjon meg, legyetek boldogok!

Felpattant arab ménjére, mint a menyörgés kiáltá: „Utánam!”

Ivanésánál volt a harcz.

A magyar vezér Erdődy Miklós vala.

Ali oda vitte seregét, aztán azt mondta: „Harcoljunk.”

— A sereget talán uram felkellene állítani.

— Mit! — riadt a kérdezőre Ali — vitéz vagy te, voltál harczba? Eredj bírokra, aztán öld meg ellened, értetted? ez a harcz, ez a esata.

A törökök remegve nézték, mint jön közelebb-közelebb esatarendben a kis magyar csapat, mikor az első ágyu megdördült, mikor a kis csapat dobogó lovakon megérkezett, elfutott eszeveszetteen, magával ragadva Alit is.

Mint az örült nyargalt el a esatattérről, a szellő úgy sirt utána. Ziza szelleme úgy zokogott felette:

— Mért hagytál el, mért mentél el?

A felhők is könnyet sirtak, s minden eső csepp azt susogta:

— Mért lettél olyan hűtelen? most nem volnál ilyen beteg, most nem érne ily vesztés, mért lettél olyan hűtelen?

És ő futott — rohant, kiakart menni a világból. — belebukott a Dunába! De hasztalan ölelték, huzzták a habok. jó lova, hű lova onnan is kivitte, be a várba, a tündéres kioszkba.

*

Ali ismét álmodott. Azt álmodta, hogy a kioszk helyén mogorva, hideg mecsét emelkedett. Nem volt rajta semmi dísz, olyan komor volt, mint a temető, olyan hallgatag, mint a sir. A proféta hozzá lépett és ezt mondá:

— Minderedről¹³⁾ kelj fel Ali, kadirjaid¹⁴⁾ hagyj el Ali, menj lakni abba a mecsetbe, mondj le a világról, ott éld le életed.

S Ali elhatározta magában, hogy belép a mecsetbe.

*

A megvert basa, a sebzett szívü oroszlán, a szerelmes férfi bevonult legbensőbb terneibe, hogy ne kássa senki arezát, ne hallja senki panaszát, egyedül el a kis bülbül, melyet egykor Ziza étetett, annak beszélte el bánatát, annak gyónta meg bűnét, azután megnyugodott.

A kioszk helyén pedig naponként feljebb — feljebb emelkedett a fal, a hideg mecsét fala, a bűnbánó lakhelye.

Egyszer aztán elkészült Tekke.¹⁵⁾ Egy ablaka volt csak melyen a kelő napsugár besütött, egy ajtaja volt csak, melyen a vitéz basa, a szép Ali bement.

Fatészin bő köpenyben, magas fehér süveggel lépett be. Dervis lett, bűnbánó dervis a szerelem lovagja. Teszbih¹⁷⁾ volt a kezében, nem kard, kihavadt tű a szemében, s nem lüng, — égi nyugalom szívében, — nem zaklató szerelem.

Igy ment be a kolostorba imádkozni, könyörögni. Sok bűne van, nagyon sok, Vissza kell neki könyörögni egy elveszett életet, hogy ismét övé lehessen, ki kell imádkozni egy kis helyet a paradicsomban, hol egy lélek elfér, hogy hasonló lehessen ahoz a másikkhoz, a ki már ott van.

és ő imádkozott, soká, nagyon soká. — A könnyelmű élet hiu gözköre elrepült, széteszlott, a bűn sötét fellege elszállt, mindennap egy — egy fokot emelkedett az éghez, mindennap egy — egy darab salak maradt el a földből, — a nagyravágyásnak egy — egy esirája enyészett el, a bűnös szerlemlenek egy — egy oltára hamvadt ki. Mire az eget elérte, nem volt többé rajta semmi földi, nem volt többé benne semmi bűn. — szent volt, a mozlím világ szentje.

Pompás termei üresen állottak, ámbraillatos szobáját nem látogatta senki, rózsáit nem gondozta ápolókéz, lantját nem hűrozta fel a szerelem . . .

Üres volt mind és hangtalan, mintha ők is gyászoltak volna.

A háromhölgyek epedő dala, a bus harczfiak néböz sóhaja vegyült olykor-olykor a légbe. . . .

Az egész Budavár gyászolt.

Gyászolta a délezeget, ébenszakálu, hollóhaju, tűzszemű, égő szenvedélyü ifjut, de nem a megtört, beesett arczu, kihavadt szemü, hófehér haju, ezüst szakállu dervist.

— Csak az irigyek suttogtak úgy, hogy elhallatszott Stambulba, megrengeté Eszma keblét.

— „Jó padisah, látod az a hűtlen Ali megcsalt téged, harczba indult és vesztett, a győzelem tulipánja nem virult számára.¹⁸⁾ maga akarta, hogy ne viruljon, el akarta vesztíteni néped, megakarta dönteni trónod. Mit csinálz most vele? . . .

Mit!?

Kikereste a legszebb selyemzsinórt, futart küldött vele Budára, hogy adja át Alinak.

Későn érkezett.

A mező már akkor le volt tarolva, a fák sárgult leveleket hullattak, a földmüle szebb hazába vándorolt, az északi szél szomorúan sivitotta a haldokló természet siri énekét, a virágok hervadtan hajták le fejeket.

Mire a selyemzsinór a mecsetbe érkezék: Ali lelkének madara kiszökken kalitkájából az égbe repült.¹⁹⁾

Meghalt.

*

Gülbaba története ez. Szerette a rózsát, azért nevezte el a nép Gülbabának, rózsák atyjának. Király volt ő, a szépség királya, a rózsák királya.

Ha valaki Budapesten jár, ne feledje el megnézni a császár-fürdő feletti hegyen azt a pusztulásnak indult, ódon kápolnaszerű épületet, azt a régi török mecsetet.

Ott nyugszik Gülbaba.

Ósz sámtonok,²⁰⁾ jámbor ulemák,²¹⁾ nagyhirü seikék²²⁾ járnak oda messze keletről, hogy ott a szent sírjánál egy buzgó imát boecsánsanak Aláhhoz.

Itt foganatosabb az ima, mert a szent koporsója mellett történik, ő is könyörög, hogy hallgassa meg azt Alláh, Ime ez a regéje a rózsakirálynak. Szabó József.

¹⁾ Királyfi, a török nép dicsőített hőse és költője. — ²⁾ Nevezetes török költő. — ³⁾ Szintén. — ⁴⁾ Híres török költő. — ⁵⁾ Török hegedős. — ⁶⁾ Fülemlé. — ⁷⁾ Rózsák. — ⁸⁾ Növény nedv, a törökök isszák. — ⁹⁾ Egy neme a legfinomabb szöveteknek. — ¹⁰⁾ Szintén. — ¹¹⁾ Török. — ¹²⁾ Tollakból készült legező. — ¹³⁾ Divány. — ¹⁴⁾ Nöld. — ¹⁵⁾ Török kolostor. — ¹⁶⁾ Török dervisek ilyen öltönyt hordanak. — ¹⁷⁾ Török olvasó. — ¹⁸⁾ ¹⁹⁾ Szokásos török kifejezések. — ²⁰⁾ ²¹⁾ Zarándokló barátfelek. — ²²⁾ Főbb papok.

Felölös szerkesztő: Bodor István.

Magán-hirdetések.

Hirdetmény.

117 sz. — Alólírott kiküldött végrehajtó — az 1881-ik évi 60-ik t. ez. 102 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a Rimaszécsi k. j. bíróság ^{921/81.} sz. végzése folytán Grünfeld Vilmos javára Müller Ignác ellen 540 frt. 20 kr. s jár. erejéig foganatosított végrehajtás alkalmával bírólírag le- s felül foglalt 1472 frt 95 kr-ra becsült — több nemü bõlti cikkek, kint levő követelések házi berendezések, több drb. ruha és ágyneműek, egy kézi eséplő gép, egy drb. tehén a folyó évi július 22-én d. é. 9 órakor Várgedén Müller Ignác lakásán, nyilvános árverés útján elfognak adatni miről a venni kívánók — azon megjegyzéssel értesítettnek, hogy nevezett tárgyak szükség esetében becsáron alól is elfognak adatni.

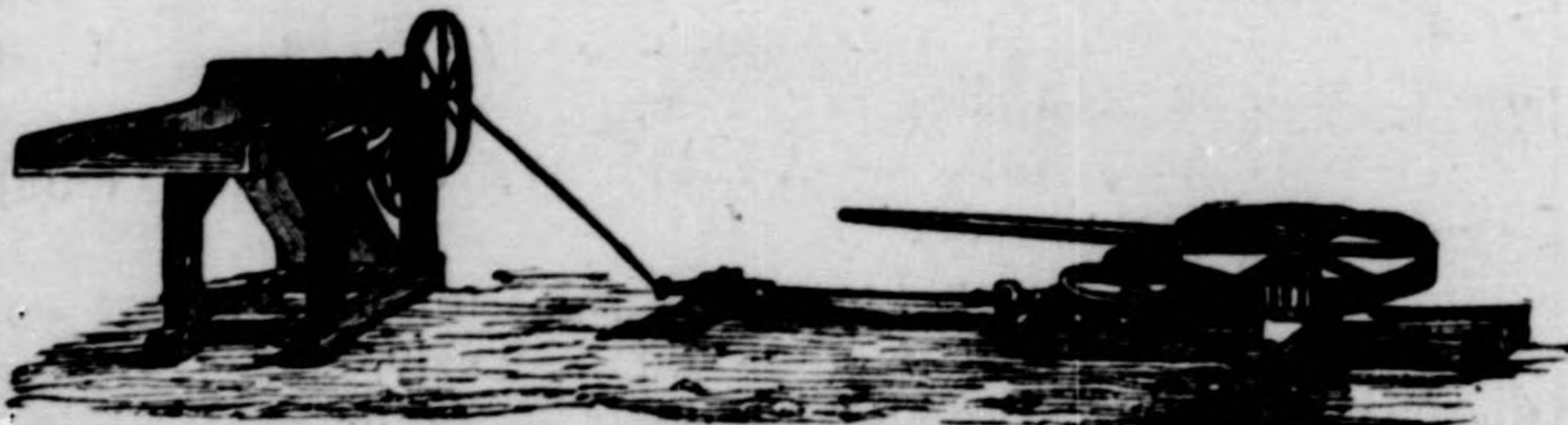
Rimaszécs, 1884. július 10.

Vathay Sándor, végrehajtó.

FLEISCHER és TÁRSA

gépgyára és vasöntödéje Kassán,

eperjesi-ut 6. szám, és Kassa mellett a Csermelyvölgyben.



Ajánlja a t. gazdaközönségnek a legujabb tapasztalatok szemmel tartásával észérterüen és gondosan gyártott jó hirnevü gépeit, nevezetesen:

- Cséplőkészleteit, könnyü járással, járgány vagy gözmozgony általi hajtásra.
- Kézi cséplőgépeit.
- Backer- és magtár-rostáit.
- Sorba- és szórvavető gépeit.
- Gözgépeit és gőzkazánjait.
- Szeszgyár berendezéseit.
- Szivattyuit stb.

Csermelyvölgyi gépműhelyünkben (Kassa mellett) gépgyártmányaink jelentékeny készletét tartjuk állandóan.

Rendelvényeket elfogad részünkre: Benyo Béla úr Rimaszombatban.

Gazdasági gépeink képe s, valamint öntödénk gyártmányai árjegyzékét kívánatra ingyen s bérmentre küldjük be.

6—6

Magyar leszámítoló és pénzváltó bank.

Az aratási évad alkalmával ajánljuk a t. ez. termelők és kereskedők figyelmébe: több mint 400,000 métermázsa betogadási lépeességgel bíró

közraktári telepünket Budapesten.

Hat raktári épület és egy nagy gabna Elevator áll készen termények és árúk beraktározására, kezelésére, kiraktározására vagy tovább küldésére a legutányosabb díjak mellett.

Ajánljuk olesó kamatláb mellett előleget a beraktarolt, söt már a ezimünkre feladott terményekre. Elvállaljuk a ránk bizott termények bizományában való eladását akár a vidéki állomásokról, akár pedig raktárainkból. — Ajánljuk továbbá teljesen felszerelt raktárainkat Szegeden, Barcsón és Temesvárott.

— Vasuti és gözhajózási vállalatok részéről fönt elősorolt vállalataink kiváló kedvezményekkel bírnak.

Magyar leszámítoló és pénzváltó bank Budapesten.

2—3

Juh-eladás.

Herczeg Coburg Fülöp ő kir. fensége balogvári uradalmában 1000 darab tenyésztésre alkalmas merinófaj anyajuh és ürü eladó. Venni szándékozók értekezhetnek az uradalmi tisztartósággal Rimaszécsben.

Rimaszécs, 1884. július 14-én.

A hercegi tisztartóság.